ANUL XIII (Seria) II No. 6 și 7 (Intrunite prin vacanța
Iunie si Iulie 1893

GENERAȚIA NOUA

SUMARUL:

1) Țara și noul Mitropolit Primat de *C. Dobrescu Argeș. deputat*
2) Viitoarei nóstre Regine . . „ *Capitan Carol Scrob*
3) Episod din viața generalului I. Em. Florescu . . . . . „ *G. Marin*
4) Garantarea justiției poporului prin Acte . . . . „ *Galațeanu*
5) Datoria publica (Finance) . „ *Capitalistul*
6) Scrisoare (poezie) . . . . . „ *Dem. Moldoreanu*
7) Reîntoarcerea (fragment) . „ ***
8) Prozaicĭ (nuvela) . . . . . „ *I. A. Basarabescu*
9) Iurisprudența (Criminalitatea) „ *Doctor Zaborowski*
10) Mișcarea literară de la 1822—1848 . . . . „ *A. D. Xenopol. prof.*
11) Ordine Militare asupra Muzicilor din Franța . . . . . „ *C. M. Codreanu*
12) Arborele Paire (Agricultura) „ *J. Pasarianu*
13) Tablourĭ . . . . „ *Eminescu*
14) Dintr'un carnet . . . . . „ *Dem. Moldoreanu*
15) Menagiaria luĭ Wagner . . „ *C. M. Codreanu*
16) Cine este Gorovei? . . . . „ *Generația Nouă*

DONATOR:
Comte PIERE DE ROMA

Președinte onorific
LASCAR CATARGIU
prim. Ministru

PRESIDENȚI
Dr. C. CHABUDEANU
D. Advocat IACOB LIVESCU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
48, Strada Bateriilor, 48

BUCURESCĬ. IUNIE ȘI IULIE 1893

ANUL XIII (Seria) II No. 6 şi 7 (Intrunite prin vacanţă)
Iunie si Iulie 1893

„GENERAŢIA NOUA"
Revistă literară-Sciinţifică

Donator: Comte Pierre de Roma

Ţara şi noul Mitropolit Primat

Acum, după ce chestiunea mitropolituluĭ primat s'a resolvat, după ce toate condeele şi discursurile s'aŭ potolit, după ce criticele şi laudele s'aŭ îndeplinit însărcinările, iar presa de orĭ-ce fel, caută altă tesă palpitantă,—acum e vremea să resumăm mişcarea provocată în ţară cu această alegere să stabilim adevĕrul şi să tragem încheerĭ pentru viitor,—ca ast-fel agitaţiunea ridicată să aibă foloasele aşteptate.

Inainte de a deveni vacant, scaunul, de Mitropolit Primat—dar înainte d'a fi ocupat de P. S. S. P. Georgian,—candidaţĭ pentru această înaltă dregătorie era Mitropolitul actual al Moldoveĭ, era şi P. S. S. Episcopu de Argeş, actualul Mitropolit Primat.

Deja Argeşiul nostru la 1885 a avut atâtea voturĭ, avea atâtea şansă d'a se alege, în cât a trebuit să intervină fruntaşi dintre liberarĭ, care săʼl roage călduros,—şi de repeţite orĭ-ca să cedeze.

A cedat şi a dat un foarte efectiv ajutor P. S. S, Mitiopolitul Georgian la alegere.

Dânşiĭ aŭ rămas de atuncĭ bunĭ prietenĭ, şi cum I. P. S. S. Mitropolitul Georgian erea suferind mai adesea orĭ repeţea amicilor seĭ, şi altora că, dânsul retrăgându-se locul se cuvine P. S.S Episcopuluĭ de Argeş.

Lucrările acestea n'aŭ fost pentru nimenĭ tainice. Ceĭ l'alţĭ Prea Sf. Episcopĭ încă ştiaŭ acestea şi ideea alegereĭ P. S.S. Argeşuluĭ ca Mitropolit Primat, 'şĭ făcuse pretutindenĭ loc.

Cercurile clericale superioare aŭ vĕzut la lucru, pe Episcopu de

Argeș, l'aŭ auzit vorbind în Sf. Sinod,—l'aŭ aflat ținând numeroase predicĭ la deosebite oficiĭ în Capitală.

Clerul inferior și Eparchia sa întreagă l'aŭ vĕzut străbătând căi tun cu cătun, până în cele mai retrase locuințe omeneștĭ; l'aŭ auzit predicând deșteptarea încuragiarea și renașterea sentimentuluĭ național și religios în popor.

In locul 400 de bisericĭ de lemn, abia cu numele fiind case de rugăciune a ridicat 400 de temple minunate ca gust și ca comoditate.

L'am văzut noi Argeșenii alergând din zi în noapte ca să facă din ruinele mărețe ale aceluĭ monument, pe care cântă Cucuvaia și Buha — ca să ridice din cenușa uităreĭ acel templu, cu care atâta ne mândrim.

Seminarul era ars împrejurimele bisericeĭ pustiĭ. selbatice înflorind pretutindenĭ troscotul și pălămida — peste acestea tristețe și locuri părăginite s'aŭ ridicat case, palat, grădiniĭ, plantațiuni, cișmele ; — seră admirabilă de florĭ și o refacere modernă plină de viață și de viitor s'a revărsat surizetoare și uimătoare pentru ochiĭ de român și de strĕin.

Curtea de Argeș, orașul uitat, începe a avea bulevard, începe a'șĭ îmbrăca haina nădejdeĭ d'o soartă mai bună.

Curtea de Argeș va avea un drum de fer ; în toate aceste progrese, Episcopul de Argeș e inițiator colaborator stăruitor contribuitor.

Clerul mirean din Eparchie sa să primește cu tinerĭ; orașele Piteștĭ, Slatina, să duc voioase se asculte slujba și predica Păstoruluĭ sĕŭ.

Bogațĭ și luminațĭ aŭ o plăcere d'a avea în casele lor pe Episcopul Ghenadie.

Ajutorul săracilor, lipsiților să imparte din mâna proprie a Episcopuluĭ Ghenadie. Burse pentru copi săracĭ, intervenirĭ pentru cause obșteștĭ din partea sa.

Cu spesele sale merg studențiĭ să învețe teologia pedagogia filosofia.

Dar luațĭ darurile făcute pentru facultatea de Teologie pentru școala normală a societățeĭ, pentru atâtea societățĭ, vechĭ și noĭ cu

atâtea osebite caracter cu atâtea scopuri felurite, toate tinzînd la progrese şi maĭ variate.

Episcopul de Argeş e adevĕrat filantrop sincer dăruitor. L'am vĕzut nu odată lăcrămând de bucurie, că a făcut binele, lăcrămînd atuncĭ când vorbia de idealul bisericeĭ naţionale şi de idealul patrieĭ.

L'am vĕzut miluindu-şĭ duşmaniĭ, adică miluind pe mişeiĭ puşĭ a'l amări şi a'l calomnia.

Popular până la familiaritate de o modestie rară, — Episcopul Ghenadie ascultă pe toţĭ vorbeşte cu toţĭ s'acomodează tuturor, să întristează şi să înveleşte cu toţĭ; milos, compătimitor, lesne iertător, este iresistibil in contactul sĕŭ cu lumea.

Simpatic din causa sincerităţeĭ sale, c'un fisic imposant, c'o voce răsunătoare dânsul e omul prin escelenţă al mulţimeĭ,—Episcopul de Arges era preferitul şi iubitul tuturor celor desgustaţĭ de fumul pedanţilor, mândrilor şi neapropiaţilor Păstorĭ.

Român de baştină, din stratele populare eşit, poporul 'l şi recunoaşte,- şi'l adoră, 'l admiră, să mândreşte cu dânsul; ceĭ de sus află într'însul pe omul de energie, de resoluţiune neinfrânată de încredere îă puterile sale; ceĭ de sus găsesc în noul Mitropolit inima caldă sufletul curat şi pornire nebiruită pentru ridicarea bisericeĭ

Toată lumea nepătimaşe fusese un moment pentru dânsul: toate curentele 'l desemnaseră.

'L scosese la iveală poporul;—'l ajutase Mitrepolitul Nifon a se afirma; Dar Mitropolitul Georgian 'l recomandă sie-şi succesor, dar l'a voit Regele,—l'a preferit guvernul însă marele corp electiv de ce l'a voit?

In zadar zic uniĭ; situaţia la impus: alţi: Guvernul la propus alţĭ: Palatul l'a recomandat. Nu! Noĭ toţĭ, şi adversarĭ şi amiciĭ şi cunoscuţĭ şi guvern şi popor, l'am voit şi l'am cerut.

Fostul Episcop de Argeş azĭ e Mitropolit Primat — cine l'a vĕzut cu ce prestanţă s'a ţinut cu ce spirit de adresă in atêtea situaţiĭ delicate şi surprinzătoare, trebue în adevăr, — să-ĭ recunoască escelenţe natureĭ sale psichologice, spre a ne esplica totul,

Toţĭ i-aŭ vorbit pregătiţĭ; la toţĭ le-a respins pe deplin şi stăpân pe sineşiĭ.

«Inima mea e maĭ mare de cât puterile mele» iată ce a zis în momentul când respundea la câte-va duzinĭ de discursurĭ a atâtor delegaţiunĭ ce'l felicitaŭ.

Eşit din rândurile noastre fără banală pregătire a şcoaleĭ oficială fără sforăitoare titlurĭ de academie, Episcopul fost al Argeşuluĭ are mare educaţie *«inimeĭ»* — este un spirit voinic şi bogat în intuiţiĭ de oameniĭ şi de lucrurĭ.

Acum în forţa vârsteĭ plin de vigoare în curând cu natura sa absorbantă cu intiligenţa sa asimilabilă va afla şi rafinamentele ce i se mai pretind de elita noastră dar va rămâne tot-d'auna superior sarcineĭ sale, superior savanţilor egoiştĭ, prin faptele sale filantropice şi de gust: superior prin resursele în activitate neobosită.

El deja se găseşte ca în elementul săŭ! Iată marea calitate a spiritelor alese din popor.

Uniĭ din representanţĭ democraţieĭ burgheze şi poporale 'i-aŭ combătut alegerea s'aŭ servit şi de calomnia pamfletară!—*până la d-zeŭ te omoară sfinţĭ*; în loc ca cel fără etichete oficiale, — cel fără nume de privilegiat,—să fie combătut de representaţiĭ claseĭ înalte ca «**om noŭ**»,—a trebuit ca tot «**aĭ noştri**» să'şi dea în petec.

Invidia, pisma, orbirea se cam ţine de capul noilor păturĭ ce voesc a guverna!

Cam aceasta e fatalitatea care i face slabĭ şi neunițĭ pe aĭ noştri. In loc să se bucure chiar într'ascuns de aĭ noştrĭ care sparg ghiaţa cu capacul şi se urcă sus, făcând dâră, în urma lor ziariştiĭ noştri, politicianiĭ noştri, oratori noştrĭ se fac eĭ delatoriĭ denunţătorĭ procuratoriĭ, şi acusatoriĭ fraţilor lor! Eĭ daŭ maĭ teribil cu arma calomnieĭ. In ceĭ ce le fac cinste ridicându-se.

Acesta e păcatul nostru originar. Aceasta ne-a nimicit d'atâtea orĭ unirea şi isbânda.

***

Noul Mitropolit Primat e acum la postul săŭ. Cunoaşte foarte bine causele de eclipsă a predecesorilor săĭ! N'are nevoie de admiratorĭ Să nu aibă regaz da asculta linguşirile Să înceapă fără întârziere «**reparaţiunile necesare**».

Ca patriot să şi asculte maĭ întâĭ *inima sa* şi e cam destul.

Ca suprem representant al Cultuluĭ, nu e nevoie să facă maĭ mult ca la Argeş!!

Ca *gust* are în mintea sa giuvaerul luĭ Neagoie Basarab. Să continue a nu'şi schimba sinceritatea lealitatea şi bunătatea cu care l'am cunoscut.

Să vază dacă n'a venit timpul ca ceĭ 7,000 de apostoliĭ aĭ religiuneĭ noastre să intre în fine în campanie. Armata aceasta s'a moloşit; trebue scoasă la luptă.

Trebue mişcare I. P. S.S. Sfinte mişcare care căcĭ mişcarea e viaţa. Trebue activitate la Mitropolie şi activitate care să compenseze toate perderile din trecut.

Grăbiţi-vĕ de ajungeţĭ de pe urmă societatea civilă în progresele sale.

Aşteptăm resunetul trêmbiţeĭ de concentrare.

De-o-cam-dată nu avem cum sfêrşi de cêt repetêndu-vĕ frumosa urare strămoşească: **înainte cu Dumnezeŭ!**

C. Dobrescu-Argeş
deputat

VIITOAREI NOASTRE REGINE

PRINCIPESA MARIA

Din mează noapte
Tamisa 'n şoapte
Istruluĭ mare, larg şi bătrên,
Spune o veste
Ce 'nveseleşce
Pe 'ntregul nostru popor Român

Nu'ĭ numai svonul
Că albionul
Trimete Dacieĭ un scump lăstar;
E nuntă mare
Şi 'n nerăbdare
Aşteaptă Românii lêngă hotar.

Aştept să vie
Juna soţie
Anger, de bine aducător,
Stea ce rĕsare
Pe-a ţĕreĭ zare,
Regina noastră în viitor.

«Vino cu bine,
«Inimĭ strĕine
«In ţara noastră nu veĭ afla!
«Veĭ fi slăvită
«Veĭ fi iubită
«Şi'n tot-de-auna te-am apăra!

«Căcĭ ne zimbesce
«Ne 'nveselesce
«Dulcea speranță c'o să devii
«O doamnă rară,
«Cu dor de țară,
«Mare și demnă de-aĭ țerei fii.

«Pe a lor iubire,
«In fericire,
«Clădesce'țĭ tronul pe viitor!
«Vin'o de domnesce
«Vin'o de'țĭ iubesce
«Patria nouă noul popor!

«Cu nerăbdare,
«Lêngă hotare,
«Mêndra Princesă te așteptăm!
«Vino cu bine!
«Zile senine,
«Anĭ mulțĭ de slavă, noĭ iți urăm!»

Căpitan Carol Scrob

EPISOD

din viața generalului I. Em. Florescu

Fie care țară își are ómenii seĭ cu carĭ se mândresce.

Țéră românească era mândră de generalul Florescu, ca unul care a fost, în cea maĭ mare parte, organisatorul armateĭ române.

El a făcut onóre țereĭ sale și în viață și după mórte, căcĭ nu trebue să uităm că armata franceză a dat onorurile sale militare remășițelor funebre ale generaluluĭ Florescu, încetat din viață la Paris.

Guvernul român, credincios interpret al sentimentelor națiuneĭ, i-a făcut o ceremonie și mai imposantă, avênd mai cu seamă caracterul unuĭ omagiu postum ce se aduce de armata română părinteluĭ eĭ.

Par'că vĕd și acum acea figură falnică și măreață, imposantă și simpatică. Mi-a fost dat de soartă să-l cunosc de aprópe. Era delicat, afabil, nobil, leal și corect; un adevĕrat gentleman. L'am cunoscut dar bine; însă nu viŭ aci să-ĭ fac niciĭ biografia, nicĭ panegricul. Mi-e inima încă strânsă de durerea ce am simțit la mórtea acestuĭ bărbat patriot, conservator cu sentimente liberale și democratice și pentru care cuvênt i-am fost și remas unul dintre ceĭ maĭ devotațĭ prietenĭ.

Altă dată și alt-unde-va, de-mĭ va da Dumnezeu sănă-

tate, mě voiŭ încerca și eŭ a scrie biografia neuitatuluĭ general Florescu, ca militar' ca om politic, ca amic al respândireĭ instrucțiuneĭ, dacă ne aducem aminte că generalul Florescu, abia întors din străinătate, a fost profesor la școla militară, efor al școlelor publice și, la bătrânețe, președinte al „Societățeĭ învěțătureĭ poporuluĭ român", unde, afară de donațiunile importante ce a făcut ḑiseĭ societățĭ, se ducea dimineața de da lecțiunĭ elevilor din acea școlă, precum de asemenea nu trebue să uităm, că el a fost și unul dintre membriĭ și sprijinitoriĭ Ateneuluĭ român.

In fața însă a omagiuluĭ postum ce s'a adus de armata română la ceremonia funebră a remășițelor mortuare ale generaluluĭ Florescu, nu mě pot stăpâni de a nu da drumul gândurilor mele asupra unuĭ episod din viața sa ca militar.

Era la 1877—78, când România, silita de împrejurări, trebui să intre și dânsa în resbelul ce s'a u mat intre Rusia și Turcia.

Armata română înșirată pe linia Dunăreĭ era gata de a trece pe câmpiile Bulgarieĭ.

Pornită spre resboiu, atuncĭ când, cum ḑice Theodor Văcărescu, istoricul „Luptelor Românilor", „ochiĭ soldaților cătând „mândru și hotărît, oglindesc gândurile ca„re le înalță sufletul până la cel maĭ sublim act de sa„crificiu și de devotament ce se póte cere natureĭ ome„neseĭ, acela de a-șĭ da voioșĭ și fără șovăire viața pe un „cuvênt, pe un semn chiar, de la mai mariĭ lor", generalul Florescu cerea și dânsul să intre în focul lupteĭ și nimenĭ nu-l auzia! el! care consacrase tóta viața sa pentru organizarea armateĭ române, spre a o aduce in-

tr'o ḑi la gloria strămoşească, el ! organisatorul armateĭ... părintele eĭ..... fu depărtat de dênsa !

Nu este niciĭ timpul acum, niciĭ locul aci, de a judeca invidia şi ura care au plămădit neagra prigonire.

Tot ce pot spune, este că această crudă prigonire i-a amărit sufletul şi nu voiŭ uita niciĭ o dată ḑiua în care l'am vēḑut cu ochiĭ umeḑĭ de lacrimĭ, pe acest soldat bētrân, pe acest bărbat încercat în luptele politice, pe acest om, care înfruntase atâtea decepţiunĭ în viaţa sa, fără a se plânge !

Dar câtă amărăciune nu i se vērsase în inimă de négra prigonire.

Indignarea sentimentului de dreptate părea a se manifesta, când, de o dată, vocea puternică a aceluia care a cântat vitejia armateĭ române din ultimul rēsboiŭ, aducēndu-ne ca un echo sentimentele naţiuneĭ, nemuritorul V. Alexandri, printr'o scrisóre adresată generaluluĭ Florescu şi publicată la acea epocă, exclamă :

Noĭ toţĭ din depărtare, pe al morţeĭ câmp de pradă
Cătăm a zări 'n sóre lucind bătrâna-ţĭ spadă,
Ş'a nóstră ostăşime, în foc iuţindu-şĭ pasul,
Doric cerea prin tunurĭ, ca să-ţĭ audă glasul,
Dăcĭ astă vie, jună, eroică armată,
Sub Cuza şi sub Carol prin tine a fost creată
Şi ţie cu dreptate se cuvenea onorul
Fruntaş de a fi în luptă, tu, organisatorul.

Şi mai departe

Amice, fiĭ în pace, alină a ta durere,
In tot oşteanul astăḑi tu veḑĭ o mângăiere,
Căcĭ astăḑi tot românul cunóşte, simte 'n sine,

Că arma strămoşéscă s'a ascuţit prin tine,
Şi când priveştĭ stindardul cu ochĭ plin de uimire,
Stindardul viŭ tresare cu o mândră fâlfăire!

Stindardul astădĭ fâlfâie pe peptul rece al generaluluĭ Florescu, dar vaĭ nu póte a-l încăldi, pentru ca, reînviind, să pótă vedea ca armata română nu şi-a uitat părintele eĭ!

G. Marin

Garantarea justiției poporului prin acte

Pe lângă legĭ bune judecătorĭ bunĭ, garantarea justiţieĭ poporuluĭ depinde încă şi de la facerea actelor şi de la apărătorĭ. In această privire sunt de făcut grave reflecţiunĭ pentru care trebue să cercetăm maĭ întâĭ faptele.

Dacă asistă cine-va la discuţiunile tribunalelor şi a curţilor, vede nu arare orĭ din partea clienţilor fapte cari cer orăpide remediare. Se vĕd de exemplu acte, reclamaţiunĭ, suplice acţiunĭ, fel de fel de contracte şi apelurĭ făcute de oamenĭ fără de specialitatea cerută şi carĭ sunt aşa de reu compuse şi aşa de rĕŭ adresate, încât clienţĭ îşĭ perd procesele lor, şi în tot casul dreptăţile lor, şi aceia ce este mai rĕŭ, fără de nicĭ un mod de remediare.

Vin din districte oamenĭ cu actele gata. Cine le face? Cine are respunderea lor când sunt rele? De exemplu, vine un apel din Dobrogea pe care curtea îl respinge ca reŭ făcut şi ca reŭ adresat: clientul ese şi merge la arest fiind-că apelul i s'a respins fără să fie judecat. Miĭ de asemenea casurĭ, şi altele multe fac de foarte mult timp nenorocirea poporuluĭ, şĭ nu vin de nicăire nicĭ o remediare. Dar de unde să vie? Pare că este cine-va care să cugete la justiţia poporuluĭ. Earna urmează disputele partidelor de la buget, şi vara fuge la băĭ spre a

transporta banĭ țereĭ la străinĭ. Nu este timpul de a cugeta la nevoile poporuluĭ.

Și óre cine nu face acte de justiție în România? Nu este nimene care să nu facă fel de fel de acțiunĭ și procese, precum și toate actele relative la ele, începând de la notar, dascal, copist și gramatic, și find cu orĭ-care alt surtucar târgoveț. Cu toate acestea, toate actele relative la procese sunt de competența și de resortul advocaților, pentru că eĭ aŭ după lege și toată răspunderea despre forma și despre validitatea actelor făcute de eĭ, aceia ce este garanția cea maĭ puternică a justițieĭ poporuluĭ.

Noĭ semnalăm numaĭ reul care minează pe de desubt poporul ca o boală cumplită și ascunsă care finesce maĭ la urmă de a curma în secret zilele nenorocituluĭ suferind care au fost întins de ea. Un remediu trebue să vie, dar cu toate astea de când avem codul Cuza de la anul 1865 și până astăḑĭ, remediul vedem că tot nu numaĭ vine de nicăire, iar relele poporuluĭ s'aŭ înmulțit în număr și în proporțiune așa ca astăḑĭ aŭ trecut de mult culmea culmelor tuturor relelor publice.

Noĭ propunem ca remediu ameliorarea legeĭ corpuluĭ advocaților așa că de astăḑĭ înainte să nu maĭ fie primite acte publice și private, carĭ nu vor fi făcute de dânșiĭ precum și trecute prin birourile lor.

Atuncĭ numaĭ nu vom maĭ vede oamenĭ nedreptățițĭ și despoiațĭ, niciĭ victime zăcând prin aresturĭ pentru că actele și apărările lor aŭ fost reŭ făcute și zădărnicite.

Galațan.

Datoria publica

Nu e cestiune maĭ des tratată în presa noastră de cât aceia a datorieĭ publice; şi cu toate astea nu există chestiune maĭ maltratată de cât aceasta.

In teză generală, opoziţiunea politică din orĭ-ce moment se crede datoare să se arate îngrijită de mersul datorieĭ publice.

Pentru oamenĭ serioşĭ însă, pentru oamenĭ de afacerĭ carĭ privesc fondul lucrurilor şi nu daŭ banĭ pe vorbe frumoase, chestiunea e foarte simplă. Existenţa şi creşterea în anumite proporţiunĭ a datorieĭ Statuluĭ român e pentru dênşiĭ un lucru tot aşa de firesc ca succesiunea ano-timpurilor în scurgerea vremeĭ.

Existenţa datorieĭ publice e consecuenţă inevitabilă a condiţiunilor speciale de desvoltare a Statuluĭ român. Dacă ţereĭ care s'aŭ desvoltat în chip normal, cum e Anglia de exemplu, silite de progresele repezĭ ale timpuluĭ, aŭ trebuit să contracteze datoriĭ, aceastâ nevoie a fost neaseménat maĭ imperioasă pentru o ţară ca România, care s'aŭ desvoltat în condiţiunĭ aşa de anormale.

N'are de cât să se gândescă cine-va, că nu maĭ departe de cât acum patru-zecĭ de anĭ, deosebirea dintre ţara noastră şi Europa civilizată, era tot aşa de mare ca deosebirea ce e acum între Europa şi Asia centrală, pentru a înţelege măcar superficial ce sforţărĭ uriaşe a trebuit să facă România într'un timp aşa de scurt.

Cu propriile sale mijloace, ţara n'ar fi putut pe cât foarte târziŭ să realiseze regenerarea sa. Bogăţiĭ incalculabile zace ascunse în sênul acestuĭ pămênt; la suprafaţa sa chiar sunt bogăţiĭ foarte marĭ. Dar lipsa de mijloace, făcea şi face încă în mare parte, din aceste bogăţiĭ, comorĭ închise pentru ţară.

Statul român, dacă voia să intre în condiţiunile moderne de traĭ, trebuia să facă dar apel la capitalurile streine.

Aceasta este geneza datorieĭ noastre publice ; şi orĭ-cât de frumoase argumente ar găsi un advocat inteligent. el n'ar putea résturna faptul că naşterea eĭ a fost firescă.

Tot aşa de naturală e creşterea datorieĭ publice, în oare-care limite.

O dată începută transformarea ţĕreĭ, opera trebue dusă până la capăt.

De altmitrelea o datorie publică se judecă după productivitatea saŭ neproductivitatea eĭ. E periculoasă acea datorie pe care un Stat o contractează pentru acoperirea cheltuelilor sale ordinare : exemplul recent al Grecieĭ dovedeste aceasta pe deplin. O datorie însă, care serveşte a spori producţiunea uneĭ ţĕrĭ, nu poate fi nicĭ o dată îngrijită.

Din acest din urmă soiŭ e, în condeie mari, datoria Statuluĭ român.

Cele 800 milioane pe care le a împrumutat România până acum, a fost întrebuinţate la lucrărĭ fie direct, fie indirect productive.

In două-zecĭ de anĭ, am ajuns să avem o reţea însemnată de căĭ ferate care a ridicat în chip considerabil. Avem o reţea de şosele. Avem docurĭ. Vom avea un pod peste Dunăre, care va înlesni enorm comunicaţia între Occident şi Orient. Vom avea un port de mare în condiţiĭ moderne.

Toate aceste cheltuelĭ sunt direct productive.

Dintr'o ţară care era deschisă pe treĭ părţĭ orĭ-căruĭ năvălitor, am ajuns o ţară întărită. Valoarea fortificaţiunilor noastre e recunoscută de întrega Europă. Armamentul nostru se ţine în curent cu armamentul celor-l'alte State.

Şi aceste cheltuelĭ sunt indirect productive, căcĭ măresc siguranţa Statuluĭ.

Cea maĭ bună dovadă că datoria noastră publică e bine întrebuinţată, e faptul că budgetul Statuluĭ sporeşte necontenit şi foarte repede, fără înfiinţare de noĭ impozite.

De altmintrelea, cursul efectelor noastre de Stat pe diferite pieţe europene, şi înlesnirea cu care România găseşte banĭ orĭ de câte orĭ vrea să contracteze un împrumut, sunt semne sigure că situaţiunea Statuluĭ roman e sănătoasă.

Capitalistul.

SCRISOARE

Scânteia dragosteĭ în mine pe vecĭ crezusem c'a murit,
Dar erĭ când—pe neașteptate—te-am prins, cu părul despletit
Și revărsat în valurĭ negre, cătând cochetă în oglindă
Ca să te vezĭ că eștĭ frumoasă și cât de bine o să te prindă
Hăinuța neagră-viorie, ce'țĭ lasă sânul gol de tot:
Sĕ te maĭ uit din acea clipă, crezĭ tu că pot? crezĭ tu că pot?

Și când zâmbind, cam cu sfială mi-aĭ ḑis că pot ca sĕ rămâiŭ
Și mi-aĭ vorbit de cărțĭ de seară și de poeticul lămâiŭ
Pe care l'aĭ sădit tu însă-țĭ și acum aĭ vrea să-l veḑĭ în floare
Sciĭ tu cât mi-aĭ părut de blândă și cât eraĭ de visătoare?

Inmărmuriam privind la tine și nu sciam ce să maĭ creḑ.
De-o fi numaĭ un vis acesta, aș vrea pe vecĭ ca sĕ'l visez.

Când—la măsuța din grădină—tu m'aĭ rugat s'aștept nițel
Și-apoĭ mi-aĭ prins la cheotoare un fir de mărgăritărel,
Cum aș fi vrut sĕ-țĭ iaŭ mânuța și să mĕ lașĭ numaĭ o dată
Să ți-o sărut, căcĭ e atâta de moale și de parfumată.

Când am plecat și mĭ-aĭ dat mâna așa-ĭ Any că tremuram?
Și când îțĭ scriŭ aceste rândurĭ acelaș tremur tot îl am.
Căcĭ... vaĭ,,. te vĕd citind cochetă,—cu părul negru fluturând
Aceste urme de cerneală, care'țĭ descoper al meŭ gând.

DEM. MOLDOVEANU

REINTOARCEREA

— Fragment —

. . . .

In profundă tăcere natura doarme. Făptura toată 'şĭ ia repaosul nopţeĭ răcoritor după o zi călduroasă de Iunie. Senin e cerul, şi stelele, ca pietre scumpe pe bolta albastră semănate, scânteie miĭ, misterioasa cale a robilor alburie încă se vede; tăcută lucesce luna, învăluind în palida'ĭ lumină liniştea natureĭ ce doarme. E oră târzie din noapte; umbrele sunt tot maĭ viĭ şi însuşĭ paserile nopţeĭ se daŭ odihneĭ.

Cine să fie dar acela, ce adâncit în gândurĭ, cu paşĭ mĕsuraţĭ, la aşa vreme, pe drumul tainic singuratec şi tăcut păşeşte? Să fie vre-un lunatec, ce sub puterea fermecătoare a luneĭ, pasul măsoară? Saŭ un întârziat drameţ privind cum, tăcută, pe aceiaşĭ cale, lunecă luna? In faţă-ĭ un deal mărgineşte câmpia. El merge drumul înainte, spre răsărit; in umbra dealuluĭ intră, merge mereŭ, pe culmea dealuluĭ iată-l ajuns. De ce a stat aci acel singuratec, şi în vale înaintează, înainte priveşte lucind la razele luneĭ, în umbra întunecoasă departe, învelişurĭ de multe clădirĭ; şi cât de strălucitoare fac razele luneĭ s'apară turla de tablă a bisericeĭ! Şi ce lung şi dornic priveşte el spre acele case ce in umbră dorm! Nimic nu-l turbură, niciĭ un vuet, doar zefiriĭ, pe aripĭ din când in când, încetişor 'ĭ aduc murmurul pâriuluĭ ce saltă spre vale din piatră în piatră, din undă în undă, iar sălciĭ şi plopĭ l'ascultă ce spune, povestea luĭ veche.

Cu paşĭ tot maĭ grăbiţĭ porni spre vale cel de pe culmea dealuluĭ şi razele luneĭ 'ĭ arată calea, pare'ar fi ziuă; iar chipul sĕŭ, dealungul drumuluĭ, fantasie se zugrăveşte fugind cu el, când lung înainte, când în urmă rămas. Fugea ca o nălucă, de par'că avea aripĭ şi umbra luĭ cu el.

In fine iată-l ajuns la cele d'întâiŭ case. Tăcere adâncă. Dulceața somnuluĭ o gustă orĭ-care la această oră; în depărtare dară speriat din somn, vr'un câine maĭ latră.

Spre stânga, aci la margine chiar, în umbra nopțeĭ 'șĭ arată conturul un gard, maĭ mult din spinĭ și cătinĭ format; iar, la lumina mistică a luneĭ doĭ stâlpĭ de poartă rĕmașĭ în picioare păzesc intrarea în curtea pustie, în care intră tăcutul drumeț. El jalnic privește cum buruiana sălbatică în voie umpluse locul, cum o întreagă pădure de cucută 'ĭ închidea calea. Trece înainte prin bălăriĭ; și din ce în ce se maĭ limpezește locul: numaĭ iarbă crescută până la genunchĭ. Puțin înainte, ca doĭ gigantĭ de strajă stând, se înalță doĭ plopĭ ce fără încetare sună din frunzele lor clătinătoare; iar printre ramurĭ apar sfioase mulțime de stele, ca sute de ochĭ aĭ celor doĭ monștri, ce până departe umbra 'șĭ întind. Printre eĭ trece ciudatul drumeț, și în fată-ĭ privește, în loc împetrit de groază și jale, o casă cum doarme posomorâtă în tăcere sinistră' tăcerea mormântuluĭ. In alburia lumină a razelor sale pe jumĕtate o învăluia luna, de pare'ar fi cu cridă uns acoperișul de șindrilă și luminează mantia albă de var a pereților, peticită de ploĭ și de viscole, unde, cu frică par'că, te uițĭ cum tremură umbrele frunzelor plopilor; iar printre gratiile ferestrelor fără geamurĭ înăuntru, se furișază câte-va raze maĭ indiscrete și pe pereți se joacă, se mișcă, pareă stafiiĭ se plimbă prin casă. Un oftat lung ie-e din pieptul greŭ apăsat al visitatoruluĭ, privind tăcerea fioroasă a pustiuluĭ. Cu mâinele 'șĭ acoperi fața, și un plâns înădușit 'ĭ sguduie pieptul. Niciĭ un sgomot, nimic nu'l turbură. Doar frunzele clătinitoare ale plopilor legănate de vênt, 'ĭ șoptesc tainic despre trecutul caseĭ pustiĭ: și greeriĭ, tot pe acelașĭ glas, ascunșĭ în iarbă, mereŭ tot cântă, 'i cântă mereŭ acelașĭ cântec.

Ce cauțĭ la aceste locurĭ pustiĭ, obosite drumeț?

Este oare aceasta ținta călătorieĭ tale? 'Țĭ e gândul poate să fi oaspele eĭ? Fugĭ, de grabă te depărtează, căcĭ casa nu'ĭ curată, veciniĭ toțĭ o spun. Fugĭ, fugĭ. Miezul nopțeĭ a trecut, găinușa se vede la răsărit și luna e plină; fugĭ, e tocmaĭ vremea când fostul stăpân al caseĭ și toțĭ aĭ luĭ—neaflând odihnă în lumea sufletelor ce până când cel din urmă din aĭ lor va

veni să'ĭ întâlnească, căcĭ un mare păcat 'ĭ apasă pe toțĭ — din groapa lor umedă și întunecoasă se scoală și vin să locuiască iarăși casa ce aŭ locuit'o când eraŭ în viață. Fugĭ căcĭ aŭ murit nebuni, orĭ aŭ murit de groază toțĭ carĭ, ca tine, la ceasul acesta aŭ întârziat aci, de aŭ auzit gemete lungĭ și bocete înădușite străbătând fioros aerul nopțeĭ. E plină de grozăveniĭ casa pustie, așa o spun veciniĭ toțĭ.

De ce nu fugĭ? Cine te-a pironit în loc? De ce cu mâinele fața 'țĭ aĭ acoperit? De ce pietul tĕŭ svâcnește convulsiv, ca și cum inima ar vrea să iasă din închisoarea eĭ? De ce plângĭ tot de o dată și plânsul de jale și al căințeĭ plâns?

Dar iată'l pe lângă casă trece, și prin unica poartă a uneĭ îngrăditurĭ de scândurĭ intră în grădină, înfloritoare o dată, acum părăginită. Spre stânga, de o parte și alta a uneĭ aleĭ, se tot se maĭ cunoaște, 'șĭ împreună crăcile lor umede, două șirurĭ de pomĭ, la razele luneĭ unde lə străbat. Prin umbra tăinitoare a bolțeĭ de ramurĭ, trece cutezătorul visitator și la capătul eĭ, oprindu-se, privește înainte la teiul înalt și înflorit căruia zefirul 'ĭ clatină frunza și 'ĭ scutură floarea: iar lângă trunchiŭ, sub umbra luĭ, aproape de o movilița, se zărește ceva misterios la lumina nesigură a câtor-va raze de lună. Să fie oare un înger cu aripile întinse ce în genunchĭ se roagă? Streinul călător cu brațele înainte, cu privirea arzătoare și fixată asupra figureĭ misterioase, surâzĕnd printre lacrimile'ĭ ferbințĭ, sub umbra teiuluĭ se aruncă, și lângă o cruce și un mormĕnt, se oprește, plângĕnd de fericirea revedereĭ cu aĭ sĕĭ.

— «In sfârșit suntem iar împreună», se auzi vocea luĭ înecată și genunchiĭ pe iarba moale 'șĭ plecă, cu amândouĕ mâinele mormĕntul îmbrățișază și 'l sărută cu dor și plânge....... Capul ușor lăsat pe spate, și'l razimă de cruce, privind cerescile lumĭ ce printre ramurĭ sclipesc; brațele 'ĭ cad încetișor în jos, ochiĭ 'șĭ închide obosițĭ de plâns, dar lacrimiĭ ușurătoare lunecară douĕ câte douĕ pe obrajiĭ sĕĭ pălițĭ: și ast fel, gândurilor dat, sub teiul înalt și înflorit căruia lin ze

firul 'ĭ clatină frunza şi 'ĭ scutură floaréa, nesăţios respiră adormitorul miros de floare de teiŭ.

. . . .

Trecutul întreg reluă însufleţire înaintea ochilor gânditoruluĭ rezimat de cruce. Tablourile se succed fidele unul după altul, reproducând realitatea trecută în varietatea preţioasă a formelor şi durata nesimţită a timpuluĭ. Ca prin farmec, stătu înaintea priviriĭ luĭ pline de dor chipurile dragĭ a tătăluĭ şi mameĭ luĭ duioase. Se recunoscu pe el copilul de acum 20 anĭ. într'o mică fiinţă cu faţa de înger, adeseorĭ perzêndu-se printre pomiĭ tinerĭ ; se revĕzu cum alerge cântând pe aleele bătute cu nisip, şi cum nu o dată tata orĭ mama l'aŭ găsit dormind sub umbra aceluiaşĭ teiŭ, sub care plânge acum. Dar câtă deosebire între atuncĭ si acum ! Atuncĭ şi afară şi în sufletul luĭ luceaŭ raze dulcĭ de soare, acum şi afară şi în inimă-ĭ noapte era. Atuncĭ lumea întreagă părea că e a luĭ ; acuu în lumea largă nu este un ungher de odihnă. Căcĭ doar sunt 9 anĭ de când piciorul pe locul părintesc n'a pus, şi aproape 20 de când era copil. Şi într'atâta amar de vreme câte şi maĭ câte nu se schimbă! Casa, când el a plecat, era frumoasă, veselă, plină de viaţă ; acum posomorâtă şi tăcută, merge spre ruină ; grădina atuncĭ plină de farmece, înfloritoare, zace părăginită, ca un bĕtrân pe care n'are cine să 'l îngrijască, şi 'ĭ a crescut peste mĕsură, barba, pĕrul şi unghiile ; curtea, atuncĭ deschisă şi luminoasă, era cutreerată de o mulţime de paserĭ drăgălaşe, acum întunecată şi sĕlbatică de bălărĭĭ, ţine ascuuşĭ greeriĭ ce cântă parc'ă imnul pustiuluĭ. Pustiŭ, pustiŭ e totul ; pe orĭ-ce aruncĭ privirea, pustiŭ vezĭ ; căcĭ multe şi ascunse lucrurĭ s'aŭ petrecut între pereţiĭ caseĭ părăsite ! Dar cine le-ar putea spune toate ? Doar numaĭ singură luna, dar ea tăcută şi nepăsătoare luceşte în cerurĭ. Teiul, de şi înumĕră mulţĭ anĭ, numaĭ el şi atuncĭ ca şi acum, împrăştie din florile sale acelaş adormitor miros.

Ast-fel, gândurile se învêrtesc în capul celuĭ de la mormênt, şi ochiĭ luĭ varsă lacremĭ şi pieptul luĭ svêcneşte tare. Anĭ trecuţĭ tot curg, şi vĕzu alte două micĭ fiinţe, fraţii luĭ, pierzêndu-se cu el printre copaciĭ tinerĭ şi pe aleele bătute cu

nisip alergând cântând, și sub teiul ce acum găsduește în imperiul ramurilor sale, locașul cel veĭnic al stăpânilor sĕĭ, sunt absorbițĭ în jocul «de a-casele». Tablourile se schimbă mereŭ, aniĭ tot curg mereŭ, dar de o dată scenele nevinovățieĭ drăgălașe nu apar înainte'ĭ; zadarnic se uită cu aprindere, căcĭ nu maĭ sunt; zadarnic mâna pe frunte 'șĭ trece, amintirile scormonindu'șĭ, căcĭ nu află nimic; zadarnic gândul 'șĭ întreabă, căcĭ nu'ĭ respunde nimic. Ceva fără voia luĭ, 'l ține legat de realitatea presentă, 'l trage fără milă în jos spre pămênt, de care s'a depărtat mult, foarte mult, în cât 'l uitase. Inaintea ochilor sĕĭ se întinde o ceață, pe care în van se încearcă a o strĕbate. Din când în când par'că zărește un chip tênĕr ce face sforțărĭ desperate să strĕbată ceața și spre el vie; dar, ca și cum o putere l'ar împedica, repezindu'l acum înainte, acum trăgêndu'l tare îndărăt, sforțările luĭ sunt zadarnice. Tênĕrul cu figura desperată purta tot chipul luĭ, era tot el. Din ce în ce slaba ființă opune maĭ puțină rezistență, din ce în ce tot maĭ mult se înduioșa ceața. Din ce în ce obositul gânditor îngenuchiat la mormênt 'șĭ lasă încet capul greoiŭ pe piept; nu maĭ poate pricepe nimic, ceva greŭ 'ĭ apasă creerul: nu maĭ vede nimic, puterile 'l părăsește, se deslipește ușor de cruce și cu drag 'șĭ culcă capul pe mormênt.

. . . .

. . . .

PROZAICI

Odae de culcare bogată: cuib elegant. Pretutindenĭ covoare de Persia tablourĭ şi oglinzĭ veneţiene. Prin fereastra deschisă răcórea sereĭ aduce din grădină mirosul florilor de liliac şi de salcâm O *veilleusă* albastră dă lucrurilor o lumină fantastică, slabă.

Gânditoare, sprijinită de marmora mescioareĭ de lângă fereastră in rochie albă de mireasă, cu beteala pe cap, stă nemişcată ea. E de 18 anĭ, e blondă şi are ochĭ albaştriĭ ca cerul.

De un minut, a intrat el, obosit, după un vals, cu cravata cam în neregulă, cu pieptănătura puţin stricată.

— In sfârşit, Domnişoară, iată-vĕ şi cu visul împlinit. Acum lămurire : Aş vrea să'mĭ spuĭ cum găseştĭ respunsul tatăluĭ d-tale.

— Raţional.

— Aşa ? Raţional însemnează la d-ta a făgădui un lucru şi în urmă a'ţĭ bate joc ?...

Câte-va secunde de tăcere.—Apoĭ el urmează ;

— Două miĭ de francĭ !... E scandalos. Zestră de gardist ! — Aprodul meŭ de la judecătorie nu maĭ departe de ună-zĭ când s'a insurat mi-a spus că nevasta iĭ dă 4 miĭ de leĭ în bani.... Si tatăl d-tale după ce îmĭ făgădueşte ḑece vine astă seară ca să îmĭ spue că nu le merit nicĭ pe cele două, că eream dator să te iaŭ că da că m'aş fi împotrivit apoĭ te-aşĭ fi luat de nevoe, prin judecată...

—Aşa e.

— Credĭ ? Imĭ pare răŭ că n'am făcut-o—Ce frumos te-aşĭ f. coprins în faţa lumeĭ şi unde maĭ puĭ că aş fi avut şi norocu. de a fi aḑĭ liber fără grija căsniciciĭ pe cap.

— Uiţĭ că greşeala aĭ făptuit-o singur eraĭ dator s'o dregĭ Dacă aĭ ţinut aşa de puţin la mine atuncĭ pentru ce într'o vreme.... O! dar nu'ţĭ maĭ amintesc nimic ; mi-aş pierde în deşert timpul !

— ....Acum neapărat nevoe de încă opt miĭ de leĭ. Să mi le dea saŭ fac scandal. Astă-seară, dacă m'am stăpânit puțin a fost pentru că mi-a fost rușine; seara nunțeĭ și apoĭ; lumea invitațiĭ.... Totușiĭ, eŭ încă sunt încredințat că e glumă. — Alt-fel, sunt în stare să trec cu vederea peste tot.

— De ce ți-aĭ înșelat în zadar așteptările? E mai bine să te deprinzĭ cu ideia contrarie de cât să cadĭ mereŭ în amăgirĭ.

— Ceia ce face socru-meŭ, e atuncĭ o infamie.

— Din potrivă e o economie căcĭ maĭ am încă treĭ surorĭ, și...

Și adaose zâmbind;

— Ele cu ce să și-'ĭ prindă pe aĭ lor în capcană?

— Atuncĭ, asta e hoție pe față!!!...

Din salon, pătrunde cântecul orchestreĭ; un vals de Valdteufel, cadențat melancolic, încet, ca de departe.—El turbat îșĭ plimbă mâinele prin păr stricând din ce în ce peptănătura așa de artistic așezată de cosmeticul unuĭ bărber meșter.—Ea, cu beteala înfășurată pe mînă rupe nervos firele poleite și le aruncă pe masă în bucățele. Un colț de lună pătrunde pe furiș în casă. — Răcoarea sereĭ aduce mereŭ, prin fereastra deschisă miros de liliac și de saleîm din grădină.

— Știĭ că nu'mĭ trebue de cît un minut de hotărîre dise el d'odată, ca peste cîte-va dile să fim tot ca maĭ înainte; liberĭ despărțițĭ.

— Ce bine aĭ face? Căcĭ după cum văd o să fie o tortură viața cu d-ta.

— Si chiar mă duc să'ĭ spuĭ de acum socruluĭ.—La ce bun să aștept?—Primește să'mĭ dea restul de opt miĭ?... Eștĭ a mea.— Nu?... Rĕmînețĭ sănătoșĭ!

— Și eŭ mĕ duc să'ĭ spui mamii că e oroare să aĭ așa bărbat, și că nu rămii cu d-ta astă-seară... nicĭ moartă!!...

Amîndoĭ se îndreaptă spre ușă.—O deschid.

Câțĭ-va curioșĭ,—vĕdîndu'ĭ cum es, unul dupĕ altul, pe el palid cu cravata cam în neregulă, cu pieptănătura stricată, pe ea, cu talia descheată la un nasture, cu beteala încurcată,—îșĭ șoptesc în taină, răutăcios, ironic;

— Nerăbdătorii!!!...

I. A. BASSARABESCU.

JURISPRUDENŢA

CRIMINALITATEA

Fatalitate psicologică. — Pedeapsa cu moarte. — Intervenţia ştinţeĭ Părerea luĭ Zaborowski. — Grosul armateĭ criminalilor.

Fatalitate psihologică

Cu toată enormitatea crimelor pedepsite de eşafod vedem adesea reaparând tesa cunoscută a inutilităţeĭ pedepseĭ şi a ilegitimaţieĭ pedepsei cu moarte. Aceĭ care susţin această tesă ne arată în asasinĭ nişte bolovanĭ pe care o lesiune cerebrala iĭ a făcut inconştienţĭ saŭ o fatalitate psihologică iĭ a împins la omor.

Acesta e teoria luĭ Lombroso, pentru care orĭ-ce criminal este un epileptic maĭ mult saŭ maĭ puţin deghisat. Temperamentul face crima şi societatea n'are scuse că nu aruncă ghilotina în fundul muselor unde se află deja vechele instrumente de tortură Ea ere dreptul de a se apăra, dar nu'l are pe acela de a-şĭ resbuuă de o crimă săvêrşind o altă crimă.

Dealtmintrelea sunt o mulţime de variaţiunĭ în expunerea acestor doctrine. Uniĭ prescriŭ pedeapsa cu moarte; eĭ smulg luĭ Themis sabia pentru a o înlocui printr'un aparat de hidroterapie. Alţiĭ reservă toată mila lor pentru crimele în drept comun, şi las eşafoduluĭ pe autoriĭ

atentatelor politice. Ceĭ maĭ elocinţĭ invoacă unele erorĭ judeciare, care ne îngrozesc, ca să ajungă la osânda unor pedepse cu desăvĕrşire ireparabile.

Pedeapsa cu moarte

Totuşĭ în Franţa pedeapsa cu moarte e socotită ca necesară. Alphonse Karr a zis cu mult spirit că desfiinţarea pedepseĭ cu moarte pare a realisa un mare progres pentru omenire, dar cu o singură condiţie „ca dd. asaşinĭ să înceapă“.

Elveţia, acum căţĭ-va anĭ, şi a închipuit ca asasiniĭ „începuseră“. De oare ce omorurile ereaŭ rare, ea şterse din codul eĭ pedeapsa capitală. Dar indata crima reapăru, mai ameninţătoare ca orĭ-când. Poporul se temu şi ceru reînfiinţarea eĭ.

In Franţa de asemenea se observă o descreştere în triminalitate şi totuşĭ partisaniĭ desfiinţăreĭ pedepseĭ cu mórte ştiu că momentul ar fi rĕu venit pentru suprimarea ghilotineĭ. Eĭ se mulţumesc a cere preşedinteluĭ Republiceĭ să useze maĭ des de dreptul sĕŭ la graţiere.

Ast-fel de revendicărĭ nu sunt serioase. De aceia trebue să dăm o însemnătate oare-care teoriilor pe carĭ antropologiştiĭ le expun nu asupra dreptuluĭ, ci asupra moduluĭ de a pedepsi.

Intervenţia ştiinţeĭ

In general se cere justiţieĭ să proporţioneze pedepsele cu gravitatea vineĭ. Ştiinţa intervine azĭ ca să spună oamenilor justiţieĭ : „Crima are cause care trebue căutate şi cu deosebire aceste cause trebue lovite. Aceste cause, natură fisică, stare mintală, influenţa mediilor, atavismul,

educaţiunea, regulează gradul de responsabilitate. După acest grad trebue să se măsoare represiunea care nu ţine socoteală de aceste deosebiri, face operă zadarnică din punctul de vedere social, căci nu previne nimic, şi nu amendează pe nimeni. Ea nu e justiţia.

Părerea lui Zaborowski

Intr'o conferinţă făcută de d. Zaborowki la Paris s'aŭ expus principiile cari, într'o zi, vor fi prefăcute în legi, recunoscĕnd în acelaş timp că unii antropologişti aŭ mers prea departe în demonstrarea inconştienţei criminalelor basată pe particularităţi fisice. Această tendinţă e primejdioasă pentru că, prin acusarea crimelor‘ înmulţim numĕrul lor. El nu crede în tipurile create de Lombroso. Nu se naşte nimeni asasin sau hoţ. „Cocoaşa furtului saŭ a omoruluĭ n'a existat nicĭ odată şi căutarea eĭ nu e de cât aplicarea derisorie a unuĭ principiu just. Nu se naşte nimenĭ cu o capacitate de a săvîrşi cutare sau cutare fapte particulare, dar cu aptitudinĭ, cu apucăturĭ, carĭ, după exemplele luate de la ceĭ carĭ ne înconjoară, educaţiunea, mediul social şi împrejurările, se resolvă în fapte corecte, indiferente saŭ culpabile“. Aceasta e foarte adevĕrat.

Există însă o criminalitate nativă. D. Zaborowski ne citează indivizĭ la carĭ tendinţele criminale s'aŭ manifestat încă de la vîrsta cea maĭ fragedă. S'aŭ găsit hoţĭ de cincĭ anĭ, asasinĭ de 10 şi 12 anĭ. Aceştia sunt degeneraţĭ, adesea fiĭ de alcoolic. D-rul Moreau din Tours a semnalat casul uneĭ copile din Bellesme, în vîrstă de 12 anĭ, care e în adevĕr extraordinar. Ea lovea şi tortura pe toţĭ copiiĭ care-ĭ eşeau în cale. Insfîrşit, aruncă într'o zi într'un puţ două fetiţe de 12 anĭ.

Cu deosebire pentru acestea temerea pedepsei e necesară. Dacă vom scoate din cod pedeapsa caditală, nu se va mai putea pune frău desordineĭ în mediurile în carĭ moravurile brutale şi sanguine aŭ găsit un teren de cultură ătât de favorabil.

Grosul armateĭ criminalilor

La Paris, grosul armateĭ criminalilor se compune din degeneraţiĭ carĭ se confundă cu profesionaliĭ. Ascultaţĭ pe d. Zaborowski „Toate caracterele exterioare, anomaliile, iregularităţile morfologice, observate asupra maiorităţiĭ criminalilor, sunt înainte de toate caractere de degenerescenţă. Crima şi nebunia sunt ultimiĭ termenĭ aĭ degenerescenţeĭ. Criminaliĭ şi nebuniĭ, în cea mai mare parte. sunt verĭ primarĭ carĭ aŭ aceiaşĭ origină, une-orĭ chiar aceiaşĭ părinţĭ. Totuşĭ degeneraţiĭ criminalĭ însuşĭ nu se nasc fatalmente hoţĭ, asasinĭ sau falsificatorĭ. Lotul lor, cu deosebire când se trag din părinţĭ alcoolicĭ, e desgustul munceĭ şi lenea, şi prin influenţa mediuluĭ urban, eĭ degenerează“.

Pentru mulţĭ alţiĭ, criminalitatea e o afacere de antrenare. Câţĭ copiĭ părăsiţĭ nu sunt arestaţĭ ca vagabonḑĭ? Aceştĭ nomazĭ, pe carĭ viciul îĭ atinge şi îĭ corupe sunt foarte interesanţĭ.

Mai multe societăţĭ se ocupă azĭ să le vină în ajutor. A scoate pe copiĭ şi pe tinerĭ din mediurile primejdioase e un mijloc de a se pune capĕt progresuluĭ crescînd al recidivesor. Cu cât copiĭ vor fi maĭ mult ajutaţĭ prin insstituţiunĭ de tot felul, cu atât criminalitatea va dispare.

Zaborowski.

Mișcarea literară de la 1822-1848

Am studiat aiurea mersul activităței literare a poporuluĭ român în decursul veaculuĭ al XVIII-lea, și am constatat atuncĭ două împrejurărĭ însemnate din această parte a vieței sale : întâiŭ faptul că avêntul dat de mariĭ scriitorĭ aĭ veaculuĭ al XVII lea, și de reîntroducerea limbeĭ române în biserică nu se stinsese în decursul stăpânireĭ elementuluĭ grecesc : al doilea că din împrejurărĭ particulare Românilor de peste munțĭ, se desvoltă în acelaș restimp și la eĭ o puternică mișcare literară, tocmaĭ pe târîmul acela a căruĭa cultivare era maĭ de lipsă poporuluĭ român. Ea reînviase și reîntărise încă prin cercetărĭ maĭ întinse și maĭ adâncite ideia fundamentală a regenerăriĭ poporuluĭ român, aceia a origineĭ sale din Romanĭ, ideie pusă pentru întâia oară în curs maĭ cu deosebire de scriitoriĭ moldovenĭ aĭ veaculuĭ al XVII-lea cu vlăstarele eĭ dătătoare de viață : imboldirea spre cultură, pentru a se înălța iarășĭ acolo de unde se coborâse, stăruința românilor neîntreruptă de pămêntul Dacieĭ și unitatea neamuluĭ românesc. Atarĭ ideĭ, care 'șĭ aveaŭ rădăcina în realitatea lucrurilor și eraŭ oglinda adevěruluĭ, de îndată ce pătrunse în conștiința poporuluĭ român, nu maĭ putură fi înădușite și 'ĭ slugărĭ de pîrghie deschisă pentru a 'șĭ lumina mintea și a se civilisa, de far conducător în cotro să-șĭ stremute mersul. Când limba

română deveni organul firesc de rostire al gândirilor, aceste ideĭ fură cele d'ântâiŭ ce pătrunsese prin ea. Când în Ardeal o atingere maĭ de aproape cu cultura apuseană împinse mintea Românilor spre dobândirea de luminĭ, cele d'ântâiŭ ce se aprinseră în ea fură tot acele ideĭ mântuitoare. De aceia și de acolo înainteĭ cu cât se împlântă maĭ adânc cultura apuseană în sufletul națiuneĭ române, cu atâta se întăreaŭ maĭ mult atare cugetărĭ. Născute întâĭ pe tarâmul istoric, în ambele rândurĭ când ele apărură, se întind și coprind tot orizontul intelectual, împingêndu-l a le da ființă în toate formele sale de manifestare, în lirică pe cat și în satiră, în epopee cât și în novele și chiar toate cele-l'alte strădaniĭ spre cultură și însușirea ideilor civilisate are în ultima analisă de țintă tot întărirea naționalitățeĭ și desvoltarea limbeĭ ca organul eĭ cel maĭ de seamă. Ceia-ce predomnește în întreaga cultura a poporuluĭ român, este nota patriotică, și era firesc lucru ca desvoltarea luĭ să apuce pe atare cale, întru cât el trebuia înainte de toate să 'șĭ afirme existența. tăgăduită ca o fire a parte de dușmaniĭ ce 'ĭ înconjoară: iar afirmarea existențeĭ nu se putea face fără o resfrângere vecinică asupra eĭ a tutulor manifestărilor cultrale.

Mișcarea literară a poporuluĭ român, zămislitoarea ideilor naționale aŭ oscilat în maĭ multe rândurĭ ca o cumpĕnă mare atărnată peste piscurile Carpaților plecându-se maĭ tare când intr'o parte când în alta. Așa dupĕ înflorirea mințiĭ româneștĭ în veacul al XVII-lea, cu deosebire la scriitoriĭ moldovenĭ, — către sfârșitul celuĭ al XVIII-lea, când în Moldova și Muntenia gândirea românească se sbătea în cătușele grecismuluĭ, o însemnată în-

florire literară isbucni în Transilvania. Dânsa însă în loc de a se menţine, aţipeşte în curând, şi ridicătorul culturei iarăşi se pleacă către câmpia mai liberă a regiunilor române.

Anume încheierea sfinteĭ alianţe şi sistemul absolustic îngrozitor ce fu urmarea nealăturată a unuĭ atare act, înăduşi pretutindeni în Apusul Europei străbaterea gândireĭ, şi cu atât maĭ mult trebuia împedicată odrăslirea eĭ între românii Ardealuluĭ. Episcopiĭ lor, atât cel unit cât şi cel neunit, eraŭ constituiţi respunzătorĭ pentru liniştea poporuluĭ supus la a lor oblăduire, şi anume cu nimic maĭ puţin de cât cu capetele lor. Cum ar fi îndrăsnit eĭ să dea avênt spirituluĭ, avênt care cerea neapĕrat libertarea manifestăreĭ sale? „Chiar în Balş, unde oameniĭ se maĭ puteaŭ provoca la drepturĭ câştigate, şi maĭ dispuneau de unele fondurĭ, se încuibă de la 1815 înainte o stagnaţiune spăimântătoare care ţinu peste 15 anĭ. Censura cărţilor ajunse a fi strictă până la ridicul fiindu-le frică până şi de cărţile rituale şi pretinzênd ca şi ele să fie censurate. Cărţĭ şcolare, precum gramatica latino-română a luĭ Gheorghe Şincai, nu se maĭ puteaŭ tipări; a maĭ trimete tinerĭ în afară la vr'o universitate nu se maĭ putea, de cât numaĭ la Viena, şi aci însă numaĭ la patru anĭ câte doĭ. Guvernatorul Banfi din Balş ar fi peste 200 de şcolarĭ la învĕţătură, se sperie şi întreabă pe episcop ce are să facă cu atâţea indivizĭ ţinuţĭ prin şcolĭ, care pot deveni periculoşĭ pentru ţară? O rigoare cumplită controlă programele! studiul istorieĭ universale, şi a ştiinţelor naturale era înlăturat din Balş". *) Dacă maĭ adăogim către aceasta şi bĕtrâneţele cele a-

*(Bariţi. Părţĭ alese din istoria Transilvanieĭ, I. p. 557.

dâncĭ ale episcopuluĭ Ioan Bob, care moare în 1830 în vêrstă de 91 de anĭ și nu era de loc dispus a susținea lupta cu ocârmuirea, atuncĭ vom înțelege starea pe loc a mințiĭ româneștĭ din Transilvania în restimpul de la 1821—1837, de alt-fel nu prea esplicabilă după înflorirea cea atât de puternică ce o presedase numaĭ de cât.

Numaĭ pe tărîmul didactic se maĭ menținea un slab fir din activitatea literară națională ce apusese, publicându-se de la 1812—1837 maĭ multe abecedare *). Dacă se ivește unde și ùnde câte o manifestare literară de altă natură, și anume pe tărîmul național, ea se arată pe calea privată, și epistole scrise de uniĭ învêțațĭ transilvănenĭ către colegiĭ din țêrile române. Așa bună-oară scrisoarea doctoruluĭ în drept Vasile Pop, acel adùs de mitropolitul Veniamin în Iașĭ ca director la seminarul Socola, către traducătorul psaltiriĭ în versurĭ, poetul moldovean Ioan Pralea, în care învêțatul transilvănean caută să dovedescă neapărata nevoie a studiuluĭ limbeĭ latine, și în care altele se fericește că „din îndurarea provedințeĭ aŭ dobândit ambele principate domnĭ din sînul sêu de la maĭ multe pot aștepta musele [2]). De asemenea preotul Moĭse Soranul Novacul scrie între aniĭ 1825—1830 un „respuns îndreptat contra profesoruluĭ ungur Andrasi. care depunêndu-șĭ tot simțul de iubire și de adevêr, zise

*) Dintre ele enumerăm: Gramatica macedonă, română de Boĭadjii 1813, Ortografia de Diaconovici Loga 1818, Bucoavna de normă cu slove româneștĭ și latine de Moisi Fulea 1830, Gramatica română de Diaconovici Loga 1822, Dicționarul românesc-latinesc și nemțesc de Ioan Bob 1823, Dicționarul românesc-latinesc-unguresc și nemțesc din Buda 1825, Gramatica daco-română de Ioan Alexi 1846. Vezĭ *Barițiu*, Părțĭ alese, I. p. 608.

[2]) Scrisoarea luĭ V. Pop c. Ioan Pralea, 1 Octombre 1827 în Aron Pumnul, Lepturariŭ, IV. p. 114.

public în şcoala din Alba-Iulia, că Românii s'ar trage cu viţa din tâlharii trimişi de prin temniţele Romei", care respuns remâne însă netipărit[1]). Numai în glasul mai alegoric şi ascuns al poesiei se putură întrupa unele cugetări ce aveaŭ raport cu poşorul către care se îndreptaŭ. Ast-fel Vasile Aron, mort în 1822, scrie mai multe poeme: Piram şi Tisbe, Narcis şi Echo, a căror subiecte erăŭ împrumutate din metamorfosele luĭ Ovid, însă prelucrate în chip poporal, şi Eeonat şi Dorofata, o poemă cu caracter moral; iar Ioan Barac tipăreşte în 1831 vestita poemă Arghir şi Elena, o alegorire sub care se ascunde cucerirea Daciei de Traian. Toate acestea avură o mare înrîurire asupra poporuluĭ, întru cât atare alcătuiri, concepute cu totul conform geniuluĭ sĕŭ, eraŭ citite cu multe rîvnă.

Facă însă curentul naţional nu sa putea manifesta în Ardeal la lumina zilei, el se menţinea în afund în toată puterea luĭ, hrânit de marele creaţiuni ale apostolilor românismuluĭ şi urmând în tácere sporniceĭ lor îmboldirĭ. Că el era numaĭ comprimat şi nu înăbuşit, se vede de pe cumplita luĭ isbucnire în revoluţia din 1848.

Déeă înse Românii Ardealuluĭ nu puteau aduce în deşbaterĭ publice chestiunea naţionalităţiĭ lor, ei erau primiţi înainte a-şi imbogăţi mintea în şcólele Ardealuluĭ, catolice séu unite, unde ei adunau, pe lângă studiile obligătóre de teologie, şi acele cunoscinţi din care se adăpase şi marii lor învăţătorĭ. Ast-fel ţéra de peste munţĭ ajunse a deveni pentru intregul neam românesc, chiar în timpul de asuprire a manifestărilor literare de acolo, o răsadniţă de ómenĭ învĕţaţĭ şi patrioţĭ. De acea întâlnim

[1]) Pumnul, Lepturarie, IV, partea 2. p. 37.

împregiurarea, de altfel cam neînţelésă, că într'un timp când producerea literară era aşa de slabă dincolo de Carpaţi şi ea din contra începuse a curge din cóce de ei, Românii din principate să-şi aducă tot de peste munţi puterile cele mai de séma în învĕţămênt. Acésta cu atâta mai mult, cu cât şcóla din Blaş făcuse încă ceva progres, înmulţindu-se şi adâncindu-se învăţăturile ce se predau în ea şi anume în limba română. La început, simplă şcólă elementară, se introduse în ea, pe timpul episcopatului lui Grigore Maior (1772—1782), studiul filosofiei şi al teologiei, sub profesura călugărilor Samuil Micu şi Stefan Pop. In 1829 Timoteiu Cipariu începu a preda în limba română filosofia germană, deschiḑênd astfel Românilor şi alte orizóne decât acele cuprinse în clasicii latini. 1831 guvernul preface gimnasiul din Blaş în liceu, înmulţind corpul profesoral cu Simion Bărnuţ pentru filosofie şi istoria universală şi Neculae Marcu pentru fisică şi matematică. Simion Bărnuţ mai ales prin elocventele sale lecţiuni asupra dreptului natural, la început, 1831, în limba latină, dela 1834 în cea română, deştéptă în mintea ascultătorilor cunoscinţa drepturilor firesci, nu numai ale indiviḑilor, ci şi ale popórelor, critică indirecta dar puternică şi convingătóre a stării poporului român cel lipsit tocmai de tóte drepturile [3]

Românii învĕţaţi, care trecură dincóce de munţi spre a contribui la deşteptarea fraţilor lor din ţĕrile române sunt în destul de numeroşi. Ei încep cu Lazăr în 1816. După el vin alţi patru profesori aduşi de mitropolitul Veniamin pentru seminarul dela Socola 1820, din care înse remâne în Moldova numai Vasile Fabian. La 1826 Go-

[3] Papiu Larian, Istoria Românilor din Dacia superióră, I. p. 201.

lescu aduce pentru şcóla lui pe Aron Florian Mai merg apoi în Muntenia Ioan Maiorescu ca director la şcóla din Moldova, şi apoï întorcându-se la Bucurescï ca profesor de istorie; Radu Tempea (fiul protopopului cu acelaş nume, autorul gramaticeï române), care se strămută împreună cu Veniamin Tudor iermonahul, ca profesorï la seminarul de la Rimnicul Vilceï, la înfiinţarea luï în 1835; Neculai Bălăşescu viitorul membru în comitetul revoluţionar din Transilvania la seminarul din Bucurescï; Gavril Muntean la acel din Buzeu, David Almăgeanu la şcóla de la Văleniï de Munte, Ioan Procopie la Craiova A. Treboniu Laurian la Bucurescï. In Moldova vin, afară de scurta trecere a lui Ioan Maiorescu la Socola, Damaschin Bojincă ca rector seminariului de acolo, după aceea jurisconsult al statuluï; profesorii de filosofie Eftimie Murgu 1834 şi Petru Câmpeanu 1835 şi Mihalic de Hodocin directorul şcóleï de arte a lui Mihaiu Sturdza.

A. D. Xenopol.

ORDINE MILITARE

ASUPRA

Musicilor Militare din Franța

Cu ocasiunea reîncepereĭ concertelor musicilor militare, prin grădinile publice, guvernul din Paris a adresat o circulară la toțĭ comandanțiĭ regimentelor de infanterie.

Din această circulară resultă, că șefiĭ musicilor sunt responsabilĭ de execuțiunea integrală a pieselor indicate în program.

In aceste concerte, eĭ nu trebue să figureze în programe cu compositiunile lor, de cât cu o extremă reservă și să nu execute de cât piescele acelea carĭ aŭ fost exersate îndestul pentru a fi executate.

S'a interzis absolut soliștilor de a se întoarce spre public pentru al saluta, sau pentru aĭ mulțumi de aplause.

Acum ne întrebăm, — zice foaia francesă «L'univers Musical» — dacă cu reaua organisare a musicilor noastre militare, se poate face responsabil, un șef de musică, de reaua execuție a uneĭ piese, pe care el a judecat-o cà ar putea fi executată bine, alcătuind însușĭ programa ?

Spre exemplu, un șef de musică se bazează astăzĭ pe câțĭ-va soliștĭ, pentru a interpreta o bucată, și în cel din urmă moment, unul dintre eĭ absentează, fie din cauză de boală, fie pentru orĭ ce altă cauză. Ce trebue să facă șeful musiceĭ în acest cas?.... Să înlocuiască pe acel care lipsesce prin altul ? Acesta într'adevăr ar fi foarte simplu, dacă musicile noastre militare ar fi organisate ca acelea ale puterilor vecine cu noĭ, însă în genere, când o musică are câte un singur solist la fie-care din pupitrele principale, șeful atuncĭ se simte deja foarte fericit și ar fi prea pretențios dacă cu organisațiunea actuală ar aspira la maĭ mult.

Sunt foarte numeroase musicele, carĭ afară de sub şef nu maĭ au nicĭ un musicant apt pentru a cànta un solo.

Aşa dar dacă lipsesce un solist, şeful musiceĭ este nevoit a lăsa sa se căute piesa anonsată, înlocuind pe solistul care lipsesce printr'un elev, care va face ca tot publicul să râdă şi pe lângă acestea şeful se va putea aştepta a primi şi o invitaţie de arestare.

Să cerc asemenea ca şeful de musică să nu execute de cât bucăţĭ studiate bine, ca să fie bine interpretate.

Aşa dar autoritatea militară va începe să se convingă, că cea maĭ mare parte dintre musicĭ sunt ridicole şi de sigur că vor arunca vina pe şefiĭ de musică, carĭ cu toată lucrarea lor ne încetată, nu vor putea să se lupte în contra serviciuluĭ de treĭ anĭ, timp în care abia un soldat poate deveni puţin musicant şi când s'ar putea folosi de el, atuncĭ pleacă din armată.

Noĭ credem că nu trebue să căutăm sute de mijloace pentru a ajunge la resultatul că în armata noastră, undè totul funcţionează bine, musicele să ajungă o pată. Este indispensabil ca ele să fie tratate ca orĭ care altă ramură a armateĭ şi să li se dea musicanţĭ bine preparaţĭ, pentru ca şi musica să poată funcţiona bine. Atuncĭ se va putea cere maĭ mult de la şefiĭ de musică, însă în timpul de faţă le este materialmente imposibil ca să facă maĭ bine.

C. M. Codreanu.

AGRICULTURA

Arborele Pâinei (Artocarpus)

Iată o plantă tropicală bine-cuvântată de Dumnezeŭ; ea face fericirea locuitorilor din regiunile tropicale, fiind-că le dă pâinea de tóte ḑilele: căcĭ acolo pâinea cresce gata pe arbore şi ómeniĭ n'au trebuinţă de morarĭ, nicĭ de brutari, nicĭ de municipalitate cu care ne certăm ḑilnic pentru scumpirea saŭ eftinirea pâineĭ.

Când ajunge cine-va în Brasilia pentru prima óră, şi sa cobóră la Rio de Janeiro, vede din depărtare nisce arborĭ marĭ cu foile întregĭ, viguróse, verḑĭ, închise, şi cu trunchiul şi ramurile gróse şi încărcate de nisce fructe marĭ şi de colóre galbenă închisă. Călătorul, impresionat la vederea acestuĭ arbore frumos, se interesează de el şi întreabă îndată de numele sěŭ.

Grădinile din Toburg, maĭ ales acelea carĭ merg la Corcovado şi la Tijuca, sînt pline cu arborĭ de asemenea natură şi formeaḑă o frumuseţe rară.

Acest arbore, pe care 'l descrim, se numesce arborele de pâine, cu foile întregĭ (Artocarpus întegrifolia, Lin), şi care aparţine cu smochinul din Familia Artocarpeelor. Originar din Asia şi din Oceania tropicală, arborul de pâine s'a introdus de maĭ mult timp în diverse regiunĭ calde ale globuluĭ pământesc. In unele localităţĭ din Antile este aşa de mult respândit, în cât se crede indigen.

In Brasilia, nu este numaĭ la Rio de Janeiro unde se află de obicĭnuit, ci se găseşte în tótă zona intertropicală cultivatĭ.

In Cochinchina, unde este cunoscut sub numele de *Caymit*, formează de asemenea un mare şi frumos arbore, al căruĭ triunchiu trece peste 50 sau 60 de centimetre de grosime. In Brasilia s'a vĕḑut triunchiurĭ ajungĕnd la 1 metru de grosime. Anamiţiĭ in-

trebuințeadă lemnul séŭ pentru foc, cu tóte acestea lemnul este bun de întrebuințat pentru tâmplărie și pentru facerea mobilierului de lux; coloarea lemnuluĭ este galbenă pătată, devenind negricioasă când îmbătrânesce; structura sa este delicată, dósă, cu fibre scurte și îmbrăcate, și cu găurele sau poriĭ delicațĭ și marĭ.

Folosirea acesteĭ materiĭ primare este indestulătoare pentru a face să se cultive mult acest fel de arbore frumos, a căruĭ crescere este fórte repede.

Insă, arborul de pâine se distinge maĭ cu seamă prin o producțiune îmbelșugată de fructe, pentru care se cultivă maĭ mult. Fructul acestuĭ arbore formează o masă ovoidă, atârnată de alungul trunchiuluĭ saŭ ramurilor prin nisce codițe scurte, și ajunge până la mărimea unuĭ cap de copil. Fața, saŭ aspectul din afară al fructuluĭ, este aspră la pipăit și cu nisce broboințe delicate, provenite din causa deșimeĭ lor.

Miezul, saŭ carnea din năuntru a fructuluĭ, este móle, pulpósă fórte sacharósă și de un gust fórte apreciat de locuitoriĭ indigenĭ.

In Ceylan, arborul acesta este fórte réspândit, în cât formează basa nutrițiuneĭ a multor ómenĭ săracĭ, de acea putem dice cu drept cuvênt că formédă pâinea lor de tóte dilele. Preparațiunea fructuluĭ este fórte simplă. Décă se culege înainte de cócere, când este încă verde, se jupóie de cója, ce învelesce în foĭ partea miezósă care este móle și feculentă, și se pune de se frige, saŭ cóce, pe nisce cărămidĭ arse în foc la roșu.

In Oceania, se supun fructele la o fermentațiune pentru a se face acrișóre, și pe urmă se pun între nisce pietre încăldite, pentru a se cóce. Gustul acestor fructe cópte nu se deosebesce de al pâineĭ de grâŭ, și dă o hrană fórte bună și nutritivă.

In alte regiunĭ, se prăjesc semințele întocmaĭ ca și castanele și se amestecă cu «taro», un fel de făină estrasă dintr'o plantă numită varză caraibă, și cu plantele numite Batate carĭ cresc în acele regiunĭ, dând nisce mâncărĭ fórte gustóse și apreciate.

In rezumat. Planta ce descriseĭ maĭ sus respândesce fericirea și bine-cuvântarea divină peste locuitoriĭ acestor regiunĭ, prin urmare este o plantă prețiósă, fiind-că nu constitue numaĭ un arbore frumos, vrednic a se cultiva în regiunile calde, dar lemnul séŭ este bun pentru foc, mobilă de lux, etc; apoĭ pe lângă aces-

tea cresce repede, și prin fructele séle comestibile devine precios pentru hrana omuluĭ—dându-ĭ pâinea—și apoĭ prin portul sĕŭ elegant face ca să fie apreciat și pentru cualitățile séle, cultivându-se prin grădinĭ ca plantă de ornament.

I. Păsĕreanu.

TABLOURI

Căci ḑiua este 'n asfinţit
Şi noaptea o să 'nceapă,
S'arată luna liniştit
Şi tremurând din apă.

Ca să vĕ puteţi face idee de geniul creator şi de puternica imaginaţie a luĭ Eminescu, înşir tablourile luĭ de lună, în diferitele situaţiunĭ. zugrăvite cu atâta măreţie, în cât putem afirma că Eminescu a fost *un adevĕrat pictor al naturiĭ.*

Tânguiosul bucium sună
S'ascultăm cu atâta drag,
Pe când ese dulcea lună
Dintr'o rarişte de fag.

Părea că printre norĭ s'a fost deschis o poartă,
Prin care trece, albă, regina nopţiĭ moartă

Negurĭ albe strălucite
Nasce luna argintie
Ea le scoate peste ape,
Le întinde peste câmpie.

S'a stins viaţa falniceĭ Veneţiĭ,
N'audĭ cântărĭ, nu veḑĭ luminĭ pe valurĭ;
Pe scărĭ de marmură, prin vechĭ portalurĭ
Pătrunde luna înălbind păreţiĭ.

Şi dacă luna bate 'n luncĭ
Şi tremură pe lacurĭ,
Totuşĭ îmĭ pare că de atuncĭ
Sunt veacurĭ.

El leagă isvoarele de lună și ca un maestru combinator scoate prin un colorit viu și expresiv, cele maĭ pline imaginĭ.

Sus în braziĭ de pe dealurĭ
Luna blăndă ține strajă,
Iar ĭsvorul prins de vrajă,
Răsărea sunând din valurĭ.

Pe când cu sgomot cad,
Isvoarele 'ntr'una,
Alunece luna
Prin vèrfurĭ lungĭ de brad.

Se 'nalță, dar recad
Și murmură într'una
Când pe pădurĭ de brad,
Alunecă luna,

Pe un deal răsare luna, ca o vatră de jaratec
Rumenind străvechiĭ codriĭ și castelul singuratec,
Și-ale rîurilor ape, ce sclipesc fugind în ropot,
De departe 'n vaĭ coboară tinguiosul glas de clopot.

Păn' ce isvoresc din veacuri stele, una câte una,
Și din negurĭ, dintre codriĭ, tremurănd s'arată luna.

Luceafărul în care e infățoșată lupta între Amorul platonic și Amorul comun, înțeles de toțĭ, in care lupta isbândesce cel din urmă arătat de Eminescu sub o formă plăcută și plină de voiciune se găsesc cele maĭ numeroase și *strălucitoare imagină,* e un fel de *Ars amandi.*

O ! lasă capul meŭ, pe sîn
Iubito, să se culce,
Sub raza ochiuluĭ senin
Și negrăit de dulce

Cu farmecul lumineĭ receĭ,
Gândirile-mĭ străbate-mĭ,
Revarsă liniște de veci
Pe noaptea mea de patemĭ.

In alt loc :

In aer, rumene văpăĭ
Se 'ntind pe lumea largă,
Și din a haosuluĭ văĭ,
Un mîndru chip se 'ncheagă.

Părea un tinĕr voevod,
Cu păr de aur moale
Un vânat giulgiu se 'ncheo nod
Pe umerile goale

Dar într'e critică maĭ cu amănuntul mĕ voiŭ întinde asupra acestor părțĭ și a altora, căcĭ cer un studiu larg și ceea ce fac eŭ acum în pripă, este numaĭ ca sĕ arăt pe Eminescu sub frumusețile pe care nu le aŭ înțeles mulțĭ și mulțĭ nu și-aŭ *dat bine sémă* de ele.

Eminescu spune de gândurile sale:

Amintirĭ
Tiriesc încet ca greerĭ
Prin'tre negre, vechĭ zidirĭ
Şi cad grele mângîioase
Şi se sfarmă 'n suflet trist
La picioarele luĭ Crist.

La Eminescu găsim comparaţiĭ cu adevĕrat poetice, cum la niciĭ unul dintre poeţiĭ noştriĭ nu întâlnim până în present. Citez.

Braţ molatic ca gândirea unuĭ împărat poet
In *„Mortua est"*.

(Venera şi Madonă).

Trecut-aĭ când ceru-ĭ câmpie senină,
Cu rîurĭ de lapte şi florĭ de lumină,
Când noriĭ ceĭ negri par sumbre palate,
De luna regină pe rênd visitate.

M. Eminescu

Dintr'un Carnet

23 Maiŭ 1893.

Nemărginituluĭ meŭ dor de a călători, veşnic de a călatori, nimic nu-ĭ póte sta în cale. In mersul ritmat şi moleşitor al trenuluĭ, în repedea lunecare pe apele limpeḑĭ şi albastre ale Dunăriĭ, într'un vapor săŭ într'o barcă în cadenţarea leneşă şi voluptósă a uneĭ trăsurĭ, gândurile mele iau sbor şi mĕ pórta necontenit dintr'un vis într'altul, dintr'o împărăţie visată într'o alta pe care visurile d'abia mi-o făuresc acuma.

Câmpiile şi satele carĭ se şterg rând pe rând în fuga trenuluĭ, ţĕrmurile împădurite şi cerul care se oglindesce tocmai în fundul apelor, praful în care se înécă trăsura, iaŭ—în aceste călătoriĭ—nisce proporţiunĭ colosale, uriaşe şi parcă vĕd caiĭ cu şépte inimĭ şi cu şépte vieţĭ din poveştĭ, cum se înalţă sus—sus de tot, în înălţimele albastre şi fără de marginĭ,— parcă vĕd castelele fermecate de lângă ţĕrmurile împădurite, afundându-se tot maĭ adênc în oglinda veşnic nemişcată a lacurilor mistice, parcă vĕd noriĭ de praf pe carĭ îĭ ridică fabulósele armate din basmele nóstre.

O melancolie fără de marginĭ îmĭ stapânesce atuncĭ tótă firea, tótă mintea, póte melancolia blândă şi liniştită pe care ne o lasă atâtea vieţĭ disparute, atâtea tim-

purĭ trecute de alţiĭ de cât de noĭ, care fi-vom negreşit în vremile viitóre tot ca aceĭ „*altiĭ*“.

Crâmpee de gândurĭ, câte un sfêrşit de frază, înecate tóte într'o melancolie contenită, mĕ farmecă, mă stăpânesc, mĕ spămăntesc într'una, pênă când din ele rĕsare o poveste întreagă, pe care o vêd zugrăvindu-se clar peste câmpiile şi satele carĭ se şterg în urma trenuluĭ în fundul apelor pe cari le spintecă vaporul, în noriĭ de praf pe carĭ îĭ scornesce trăsura.

Décă—în mijlocul uneĭ pădurĭ—în Maiŭ, pe un câmp de mărgăritărel—, îmĭ place să ascult glasul adormitor al isvoarelor, de câte orĭ nu cred că ascult o limbă pe care isvorul o vorbesce întregiĭ firĭ, o limbă pe care o înţelege tot ce există pe acest pămênt.

Adâncit şi uitat în pusderia acésta de gândurĭ, sunt mulţumit când gasesc pe cine-va care să deslege cu mine înţelesul atâtor lucrurĭ din acéstă fire.

Prietenia care se făuresce în acea clipă e singura prietenie trainică, e singura care te urmăresce, când rĕmâĭ dór cu tine, când departe eştĭ de fiinţa care o clipă te a înţeles.

De aceea clar mi se deprinde acum din minte o icónă a aceluĭ frumóse Marie, a aceleĭ fete cu ochiĭ negri şi cu pĕrul şi maĭ negru, cu sprâncenile marĭ şi încondeiate, cu genele lungĭ şi creţe, cu guriţa rumenă şi veşnic zîmbitóre, a aceleĭ Marie pe care o clipă dór am cunoscut-o şi în acea clipă a fost singura fiinţa în a căreĭ fiinţă mĕ contopisem cu totul.

Deşteptat din somn la o staţie de drum de fier toc-

mai când se revĕrsase de ḑiuă şi sórele incepea so roşéscă spre răsărit o parte din orizont, Marie păşia peste pragul compartimentuluĭ meŭ cu o sfiiciune uimitóre.

Mulţumiam în gănd luĭ Dumneḑeŭ, pentru frumósa companionă (cum se ḑice în limbagiul calătoriilor) cu care aveam să mai staŭ cel puţin treĭ ceasurĭ.

— „Cât credeţĭ că mai avem până la Iaşĭ, domnule“ sunt cuvintele care 'mĭ au făcut prietena numai de cât pe acéstă frumósă fiinţă.

* * *

Séra, când ne-am reîntors, eram în acelaş compartiment cu ea. Am vorbit mult, mult şi de tóte pe un diapason jumĕtate glumeţ, jumĕtate melancolic.— Lampa arunca o lumină gălbue, melancolică întocmai ca şi conversaţia nóstră.

Şi ea şi eŭ eram cam obosiţĭ.

Intr'un târḑiu, când trenul nu se opria la tóte gările. Marie — după îndemnul meŭ — se hotărâse să închide ochiĭ.

Cu câtă patimă m'am uitat atuncĭ la dênsa.

Lumina aceea melalancolică, care cădea din lampa spânḑurată sus, rătăcea vre-o câte va raze peste faţa eĭ, este pĕrul eĭ revĕrsat niţeluş în inele, pe frunte şi pe têmple. Admiram armonia şĭ drăgălăşia trăsurilor aceluĭ chip pe care 'l vĕḑusem când m'am deşteptat, pe care neapărat aveam să'l visez când voiŭ adormi.

Cât am fost de ispitit atuncea ca sĕ sĕrut pe Marie.

Un basmu, cu toate peripeţiile luĭ, un basmu care se

săvêrşia şi se împlinea în acest sfârşit de veac, icoana Ilenei Cosinzene în tótă splendoarea răpitoarei sale frumuseţi şi a neînţeleselor ei farmece, mě ţinea veşnic departe de această frumoasă Marie.

Și, când s'a coborât din tren —d'abia am îndrăsnit să'i strâng mânuţa pe care mi-o întindea, de teamă să nu o înţeleg prea mult din clipa în care aveam—poate—să nu ne mai vedem.

DEM. MOLDOVEANU

Menageria luĭ Wagner

Este de remarcat că în operile luĭ Wagner animalele sunt tot aşa de numeroase cât sunt şi de diferite. Dacă le ar aduna cineva, ar putea să formeze o menajerie, dacă nu aşa de bogată în speciĭ ca corabia luĭ Noe, dar foarte variata.

Acestea nu erau numaĭ pentru decoraţiune pentru a da pieseĭ mişcare saŭ coloritul pitoresc, maistrul din contra reclamă concursul animalelor căror le distribue adese câte un rol important, cu care face din ele adevĕrate personagiĭ.

In Walküre, ceĭ doĭ berbecĭ carĭ trag carul luĭ Frika, în acelaşĭ timp vedem şi pe Grane, calul Brünhildeĭ de care Walküre nu trebue să se separe.

Noĭ regăsim pe Grane, în Siegfried şi în Crepusculul Zeilor, unde îl vedem aruncându-se în flacărĭ cu stăpâna luĭ.

Broasca şi Şarpele din piesa »Aurul Rînuluĭ,» împrumută piticuluĭ Alberich, formele lor animalice, şi ast-fel metamorfosat se prezintă înaintea puterniculuĭ Wodan.

Pe când figurează în actul ântiĭ din Siegfried un urs enorm şi în actul al 2-lea se ridică un balaur uriaş,—Dragonul Fafner— se iveşte o păsărică care face confidenţe miraculoase eroluĭ şi 'l aduce spre culcuşul Brünhüldeĭ.

In Crepusculul Zeilor două ciorĭ anunţă trădătoruluĭ Hagen că ora în care poate lovi pe Ziegfried a sosit.

Să nu uităm pe cele două lebede şi pe porumbel, pentru carĭ maistrul pare că avea o predilecţiune. O lebădâ conduce pe Lohingrün la defensa Elseĭ şi un porumbel îl aduce spre splendoarea luĭ Graal. De asemenea o lebădă e pătrunsă de săgeata luĭ Parsifal şi la desnodămêntul pieseĭ vine un porumbel să se aşeḑe pe capul luĭ adoliscentul mistic, spre a consacra regalitatea divină.

La finele primului act ein Tannhaüser vedem echipagiul de vănat a luĭ Landgraful Hermann, înconjurat de o leotă de câinĭ, lătrănd, a căror presenţă a escitat sarcasmele spectatorilor, când pentru prima oară s'a representat piesa în anul 1861.

Dacă în opera Maister Singer nu se află niciĭ un animal, trebue să reamintim că un câine a fost cauza de intîrziere în composiţiunea acesteĭ operă. Wagner să refugiase la Friebchen, un mic şi pacínic orăşel al Elveţieĭ. Plimbăndu-se pe stradă într'o zi, vèzu un câne care avea înfăţişarea uneĭ fiinţe abandonate, el mângăe animalul, ducăndu'l la dênsul, însă acest mosafir ingrat a rĕsplătit reŭ pe bine-făcătorul sĕŭ, muşcăndul foarte tare la mâna dreaptâ şi ast-fel maistrul a fost redus la un lung repaus, din cauza căruĭ s'a întîrziat opera.

Toate acestea probează dragostea ce avea Wagner pentru animale Şi nu trebue să ne mirăm cà dă animalelor un loc aşa de larg în operile sale.

L'Univers Musical